

УДК 336.2

Олександр Васильович ПАБАТ,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права і процесу факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9237-6344>*

ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому Податковим кодексом України порядку, становить податкову систему України [1, п. 6.3, ст. 6]. Податкова система будується згідно з визначеними принципами, прийнятими з метою реалізації функцій оподаткування. Податкова система країни має ґрунтуватися на наукових принципах. В Україні ж статтею 4 Податкового кодексу України визначено основні засади податкового законодавства України, серед них, і принципи побудови податкової системи України, а саме:

- загальність оподаткування – кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені Податковим кодексом України, законами з питань митної справи податки та збори, платником яких вона є згідно з положеннями цього Кодексу;

- рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації – забезпечення однакового підходу до всіх платників податків незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу;

- невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства;

- презумпція правомірності рішень платника податку в разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акту, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу;

- фінансова достатність – встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;

- соціальна справедливість – встановлення податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків;

- економічність оподаткування – встановлення податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування;

– нейтральність оподаткування – установлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків;

– стабільність – зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року;

– рівномірність та зручність сплати – установлення строків сплати податків та зборів, виходячи із необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками;

– єдиний підхід до встановлення податків та зборів – визначення на законодавчому рівні усіх обов’язкових елементів податку [1, ст. 4].

Принципи побудови податкової системи України формувалися під впливом багатьох факторів і більшість з них пройшли випробовування часом в різних країнах. В контексті дослідження принципів побудови податкової системи України окремо зосередимося на принципі стабільності. Цей принцип передбачає сталість закону в часі та заборону зворотної сили закону.

Проаналізувавши зміни, що вносилися в податкове законодавство щороку, вважаємо, що закріплений у пункті 4.1.9 Податкового кодексу України принцип стабільності в Україні носить більш декларативний характер. Регулярність та суттєвість змін податкової системи в Україні унеможливають здійснювати податкове планування платниками податків. Виправдані очікування платників податків щодо майбутніх платежів не справджуються, що не тільки приводить до фінансових втрат, але і призводить до посилення негативного ставлення та недовіри до податкової системи України.

Україна є одним з лідерів з кількості позовів до Європейського суду з прав людини проти України. Недотримання принципу стабільності може бути підставою позову щодо відшкодування збитків, завданих платнику податків змінами податкових норм. Для позитивного рішення для платника податків потрібно довести додаткові витрати внаслідок порушення законних очікувань платника[2]

Тож, реформування податкової системи України в подальшому має відбуватися спираючись на класичні принципи її побудови, що знайшли своє відображення в п. 6.3 Податкового кодексу України. Проте, зазначені принципи не повинні лишатися лише гаслами. Розбудова адміністративно простого оподаткування не повинно розтягнутися на десятиліття. Наразі більшість науковців пишуть про необхідність подальшого реформування податкової системи України, проте, якщо подивитися на публікації з цієї тематики за останні двадцять років «кидається у очі» незмінність риторики. Терміни «реформування» та «удосконалення» постійно використовуються науковцями та політиками при характеристиці податкової системи України.

За наявності в законодавстві України принципів побудови податкової системи України, як основних засад її будівництва, слід досягти суспільного консенсусу і впровадити таку модель податкової системи, котра не викликати у переважної більшості суспільства бажання кардинальних її змін.

Список бібліографічних посилань

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 12.06.2017) (дата звернення 02.06.2017).

2. Гетманцев Д. Ретроподаткотворчість. «Помилки» держави, за які відповідальність несе платник податків. URL: <https://dt.ua/business/retropodatkotvorchist-pomilki-derzhavi-za-yaki-vidpovidalnist-nese-platnik-podatktiv-.html> (дата звернення: 12.06.2017).

Одержано 12.06.2017

УДК 35.078.3

Ірина Вікторівна ПАНОВА,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4325-5428>*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВА ГРОМАДЯН НА ІНФОРМАЦІЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Сучасний стан інформаційного суспільства зумовлює підвищення ролі інформації в сфері публічного управління. Адже інформація стала однією з фундаментальних, універсальних та основоположних величин, які становлять основу світобудови [1, с. 755]. Розвиток української правової системи, визнання пріоритету прав і свобод людини і громадянина в інформаційній сфері, включення у глобальний світовий інформаційний простір національної інформаційної сфери потребує зміни бачення інформації та її статусу, забезпечення реалізації та захисту інформаційних прав громадян в сфері публічного управління.

Право людини на інформацію вимагає не тільки гарантії його належної реалізації, а і таких засобів, що могли б захистити людину від можливих посягань. У правовій системі кожної держави існують різні юридичні засоби забезпечення такої реалізації та захисту. До них можна віднести всі юридичні засоби, що виконують превентивну функцію, спрямовані на запобігання порушень прав людини, зокрема, норми права, які закріплюють: можливість для вільного доступу до статистичних даних, інформаційних банків, баз даних, інформаційних ресурсів; обов'язок суб'єктів владних повноважень інформувати громадськість та засоби масової інформації про свою діяльність і прийняті рішення; обов'язок суб'єктів владних повноважень визначити спеціальні підрозділи або відповідальних осіб для забезпечення